

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติคือ การปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครู มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดและทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้ใช้ความสามารถได้เต็มศักยภาพ ครูในฐานะผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ควรมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอยู่เสมอ และกระบวนการหนึ่งที่ช่วยให้ครูมีพัฒนากระบวนการเรียนการสอนได้ คือ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom action research)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติหมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา มาตรา 30 กำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สาระบัญญัติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจึงนับเป็นกระบวนการหนึ่งที่ครูใช้ในการประเมินการปฏิบัติงานสอนของตนเอง และเป็นกระบวนการสืบค้นแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงานสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกระบวนการที่ต้องมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตการปฏิบัติจริงของครูมิใช่แยกส่วนจากการสอนดังเช่นที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติกันมาในช่วงเวลาที่ผ่านมา (สุวิมล ว่องวานิช, 2544)

การศึกษาเนื้อหาสาระของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่ครูได้จัดทำขึ้นและสรุปรวบรวมให้เป็นระบบโดยการสังเคราะห์งานวิจัย เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นภาพสรุปรวมของการวิจัยปฏิบัติการในการสอนของครูเพราะการสังเคราะห์งานวิจัยเป็นการนำหน่วยย่อยๆ หรือส่วนต่างๆ ของผลการวิจัยที่เป็นข้อความรู้ที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกันมาบรรยายสรุปรวมให้เป็นเรื่องเดียวกันจนเกิดองค์ความรู้ใหม่และเป็นข้อสรุปของปัญหานั้นๆ

การสังเคราะห์งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนอาจทำได้ 2 แบบ แบบแรกเป็นการสังเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) วิธีนี้เหมาะสำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพหรืองานวิจัยที่ไม่มีการรายงานค่าสถิติ และแบบที่สองเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์อภิमान (meta analysis) วิธีนี้เหมาะสำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณและได้องค์ความรู้ที่น่าเชื่อถือมีความตรงภายนอก

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน พบว่า มีผู้ศึกษาวิจัยหลายประเด็น เช่น สภาพการทำงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (พีรวัดณ์ วงษ์พรม, 2533) องค์ประกอบหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (วันทนา ชูช่วย, 2533; เขียวภา เจริญบุญ, 2537; วรธนา เต็มขจรเกียรติ, 2543) กระบวนการและการใช้ผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (ลัดดา ดำพลางม, 2540; ประภัสสร วงษ์ดี, 2540) การประเมินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (ปราณี นุ่นน้อย, 2540) รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (สกาวรัตน์ ชุ่มเซย, 2543) การศึกษาเกี่ยวกับตัวครุณักวิจัย (นันทวัน สวัสดิภูมิ, 2540; ประภารัตมีเหลือ, 2540; ลาวัลย์ ทองมนต์, 2541) แต่มีงานวิจัยเพียงเรื่องเดียวที่ศึกษาสังเคราะห์งานวิจัย ได้แก่ การสังเคราะห์งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (สุนา ณ สุโหลง, 2545)

จากการศึกษารายงานการวิจัยในชั้นเรียนพบว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีการรายงานค่าสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย คะแนนสอบก่อน – หลัง ซึ่งรายงานเป็นค่ารายบุคคล และกลุ่มที่ไม่มีการรายงานค่าสถิติ ดังนั้นการสังเคราะห์งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจึงต้องใช้ทั้งการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta analysis) เพื่อทำการสังเคราะห์งานวิจัยที่มีการรายงานค่าสถิติหรือการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่ไม่มีการรายงานค่าสถิติหรือการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งในการสังเคราะห์งานวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta analysis) ครั้งนี้มีลักษณะต่างจากการวิเคราะห์ห่อภิมาณทั่วไป เพราะรายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนส่วนใหญ่รายงานแต่เพียงคะแนนก่อนสอบและคะแนนหลังสอบของนักเรียนรายบุคคล และมีการสรุปในลักษณะความสำเร็จในการแก้ปัญหา/พัฒนา ซึ่งไม่สามารถนำมาประมาณค่าขนาดอิทธิพล (effect size) ได้ตามสูตรดั้งเดิม ซึ่งเป็นสูตรที่คำนวณค่าขนาดอิทธิพลจากสัดส่วนของผลต่างของคะแนนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยในชั้นเรียนการมีคะแนนที่ค่าที่เป็นคะแนนมาตรฐานคือการรายงานค่าเป็นร้อยละของความสำเร็จในการแก้ปัญหา/พัฒนาก่อนและหลังทดลอง ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการประมาณค่าขนาดอิทธิพลตามวิธีของ Yu and Cooper (1983) และการประมาณค่าขนาดอิทธิพลตามวิธีของ Fox, Crask and Kim (1988)

การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้มีข้อแตกต่างที่เด่นชัดจากการสังเคราะห์งานวิจัยของสุนา ประการแรกคือ งานวิจัยของสุนา มีการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ โดยมีตัวแปรตามคือ ความสำเร็จในการแก้ปัญหาและพัฒนา ส่วนงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ค่าขนาดอิทธิพลเป็นตัวแปรตามและมีการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าขนาดอิทธิพลด้วย นอกจากนั้นในการประมาณค่าขนาดอิทธิพล ผู้วิจัยได้เลือกใช้การประมาณค่าขนาดอิทธิพลตาม

แนวทางของ Yu and Cooper (1983) และแนวทางของ Fox, Crask and Kim (1988) ซึ่งสาเหตุที่เลือกวิธีประมาณค่าขนาดอิทธิพลตามแนวทางสองแนวทางนี้เนื่องจาก ค่าขนาดอิทธิพลในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้คำนวณตามสูตรของ Glass เพราะความสำเร็จในการแก้ปัญหา/พัฒนามีหน่วยการวัดแบบเดียวกันในงานวิจัยทุกเรื่องซึ่งคล้ายคลึงกันกับการประมาณค่าขนาดอิทธิพลตามแนวทางสองแนวทางดังกล่าวข้างต้นคือ การประมาณค่าขนาดอิทธิพลตามแนวทางสองแนวทางดังกล่าวเป็นการประมาณค่าขนาดอิทธิพลเกี่ยวกับอัตราการตอบกลับทางไปรษณีย์ซึ่งมีหน่วยการวัดแบบเดียวกันในงานวิจัยทุกเรื่องเช่นเดียวกับการวิจัยครั้งนี้ สำหรับข้อแตกต่างประการที่สองคืองานวิจัยของสุนา ศึกษารายงานการวิจัยของครูระดับประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษารายงานการวิจัยของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูทุกภาคทั่วประเทศ

คำถามวิจัย

1. การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูไทยทั่วประเทศมีสภาพอย่างไร
2. คุณภาพของรายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนอยู่ในระดับใด และเมื่อจำแนกตามตัวแปรคุณลักษณะของงานวิจัยในด้านต่างๆ มีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร
3. การประมาณค่าขนาดอิทธิพลด้วยวิธีของ Yu and Cooper (1983) และการประมาณค่าขนาดอิทธิพลด้วยวิธีของ Fox, Crask and Kim (1988) มีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
4. ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยสามารถอธิบายความแปรปรวนและความแตกต่างของค่าขนาดอิทธิพลของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ได้เพียงใด
5. ผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนวัดในรูปผลวิจัยเชิงคุณภาพสรุปได้ว่าอย่างไร และองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ครูนักวิจัยใช้มีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์

เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูไทยทั่วประเทศ
2. เพื่อศึกษาคุณภาพของรายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและความแตกต่างของคุณภาพของรายงานการวิจัยเมื่อจำแนกตามตัวแปรคุณลักษณะของงานวิจัย

3. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการประมาณค่าขนาดอิทธิพลงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนด้วยวิธีการ 2 วิธี คือ การประมาณค่าขนาดอิทธิพลโดยวิธีของ Yu and Cooper (1983) และการประมาณค่าขนาดอิทธิพลด้วยวิธีของ Fox, Crask and Kim (1988)

4. เพื่ออธิบายความแปรปรวนและความแตกต่างของค่าขนาดอิทธิพลของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนตามตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย

5. เพื่อสังเคราะห์ผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการที่ครุณักวิจัยใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จำกัดขอบเขตในการศึกษาเฉพาะงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ส่งเข้าร่วมคัดสรรในการประชุมวิชาการครั้งที่ 2 ปี 2548 ที่ส่งผ่านมาที่คุรุสภา การสังเคราะห์งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนครั้งนี้ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์งานวิจัยทุกเรื่องโดยไม่ได้ทำการคัดเลือกงานวิจัยใดออก

2. การสังเคราะห์งานวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยกำหนดขอบเขตการรวบรวมข้อมูลครอบคลุมกลุ่มตัวแปร 4 กลุ่มได้แก่

- กลุ่มตัวแปรข้อมูลเกี่ยวกับครุณักวิจัย ประกอบด้วย จำนวนผู้วิจัย เพศครุณักวิจัย ตำแหน่งครุณักวิจัย วุฒิการศึกษา (สูงสุด) หน่วยงานต้นสังกัด และภาคที่ทำวิจัย

- กลุ่มตัวแปรข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัย ประกอบด้วย ปีที่ทำวิจัย ระยะเวลาที่ทำวิจัย จำนวนหน้าไม่รวมภาคผนวก จำนวนหน้าทั้งหมด ระดับชั้นที่ทำวิจัย รายวิชาที่ทำวิจัย ประเด็น/เป้าหมายการทำวิจัย วิธีการแก้ปัญหา/พัฒนา วิธีการได้มาของวิธีการแก้ปัญหา/พัฒนา การตรวจสอบคุณภาพของวิธีการแก้ปัญหา/พัฒนา ระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ปัญหา/พัฒนา ความถี่ที่ใช้ในการแก้ปัญหา/พัฒนา และ ปริมาณนักเรียนที่ศึกษา

- กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับวิธีวิทยาการวิจัย ประกอบด้วย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ขนาดประชากรที่ศึกษา จำนวนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย วิธีการได้มาของเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การสะท้อนผลกลับ รูปแบบการนำเสนอรายงานการวิจัย ประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

- กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับคุณภาพรายงานวิจัย ประกอบด้วย คุณภาพรายงานวิจัยในด้านความเหมาะสมของปัญหาวิจัย ความถูกต้องของวิธีการวิจัย และความเหมาะสมในการนำเสนอรายงานวิจัย ซึ่งอยู่ในรูปของคะแนนคุณภาพงานวิจัย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หมายถึง การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนสูงสุด เป็นการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ได้ทันทีตรงความต้องการ

การสังเคราะห์งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หมายถึง วิธีการศึกษาตามระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อตอบปัญหาวิจัย โดยการรวบรวมงานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและนำเสนอข้อสรุปอย่างมีระบบให้ได้คำตอบของปัญหาวิจัยที่ต้องการ

การวิเคราะห์อภิमान หมายถึง วิธีการสังเคราะห์งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อให้ได้ข้อสรุปขององค์ความรู้ที่เกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ปัญหา/พัฒนาของครูโดยใช้วิธีการประมาณค่าขนาดอิทธิพลตามการประมาณค่าของ Yu and Cooper (1983) และการประมาณค่าขนาดอิทธิพลด้วยวิธีของ Fox, Crask and Kim (1988)

การวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง วิธีการสังเคราะห์งานวิจัย โดยการอ่านรายงานการวิจัยแต่ละเรื่องแล้วนำมาสรุปเข้าด้วยกัน โดยวิธีการสังเคราะห์นั้นใช้หลักการสรุปย่อรายงานวิจัย

ครูนักวิจัย หมายถึง ครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมาเข้าร่วมการคัดสรรในการประชุมวิชาการ ครั้งที่ 2 ปี 2548 ที่ครูสภา

รายงานการวิจัย หมายถึง รายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูนักวิจัย

คุณภาพรายงานการวิจัย หมายถึง คุณสมบัติความถูกต้องเหมาะสมของรายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ในด้านความเหมาะสมของปัญหาวิจัย ความถูกต้องของวิธีการวิจัย และความเหมาะสมในการนำเสนอรายงานวิจัย วัดได้จากแบบประเมินคุณภาพงานวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนนแบบรูบริกส์ (scoring rubrics) มี 4 ระดับในแต่ละประเด็นการประเมินคุณภาพงานวิจัยและจัดระดับคุณภาพงานวิจัยในภาพรวมของการประเมินระดับเล่มงานวิจัยออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับคุณภาพต่ำ ระดับคุณภาพปานกลาง และระดับคุณภาพดี

วิธีการแก้ปัญหา/พัฒนา หมายถึง กระบวนการ วิธีการ หลักปฏิบัติ เครื่องมือหรือสื่อที่นำมาใช้ทดลองเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนานักเรียน

ความสำเร็จในการแก้ปัญหา/พัฒนา หมายถึง ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ประสบความสำเร็จที่เพิ่มขึ้นระหว่างก่อนกับภายหลังจากที่ครูใช้วิธีแก้ปัญหา/พัฒนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.เป็นแนวทางในการใช้วิธีวิทยาที่เหมาะสมในการสังเคราะห์งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนซึ่งไม่มีการรายงานค่าสถิติที่สามารถนำมาคำนวณค่าขนาดอิทธิพลได้โดยการใช้สูตรดั้งเดิมในการวิเคราะห์หือมิมาน โดยใช้วิธีการประมาณค่าขนาดอิทธิพลตามแนวทางของ Yu and Cooper (1983) และตามแนวทางของ Fox, Crask and Kim (1988)

2.ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อครูและผู้เกี่ยวข้องกับวงการศึกษาที่สามารถนำข้อค้นพบด้านสภาพการทำวิจัย คุณภาพของรายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และผลของการใช้วิธีการแก้ปัญหาและพัฒนา เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของชั้นเรียนหรือโรงเรียนแต่ละแห่งที่จะนำไปใช้